

Türkiye'de KALP NAKLİ

Anadolu Ajansının 26 Kasım'da verdiği bir habere göre, dünyada kalp nakli ameliyatlarının sayısı 93'ü geçmiştir. Bu 93 kişinin 48'i ölmüş bulunuyor. Kasım'ın sonuna kadar yaşamaya devam edenlerin sayısı 45 idi. % 50 civarındaki bu yaşatma şansı, dünya doktorlarını kalp nakli ameliyatlarına devam için teşvik etmektedir.

Kasım ayının sonunda Türkiye'de de arka arkaya Dr. Kemal Bayezit ve Doçent Dr. Siyamî Ersek tarafından gerçekleştirilen kalp nakli ameliyatları, ülkemizin adının da tıp dünyasında yankılanmasına yol açmıştır.

22 Kasım sabahı, Ankara'da Yüksek İhtisas Hastanesinde gerçekleştirilen bir kalp nakli, Türkiye'de tıp alanında yeni bir çığır açmış bulunuyor.

Bütün dünyada yankıları duyulan ülkemizde bir heyecan dalgasının yayılmasına yol açan bu ameliyatı başaran Dr. Kemâl Beyazıt'ı, 26 Kasım sabahının ilk saatlerinde başladığı operasyonu ile Doçent Dr. Siyamî Ersek izledi.

Ersek öğrencisi Beyazıt'ın ameliyatından dört gün sonra, Türkiye'de ikinci kalp nakleden adam oluyordu.

Her iki nakil ameliyatı da, cerrahî teknik bakımdan mükemmel sonuç vermekle beraber kalplerin ilki 18 saat 8 dakika, ikincisi ise 38 saat 52 dakika yaşadıktan sonra durdular.

Güney Afrikalı Doktor Christian Barnard'ın bir yıl önce başlattığı kalp nakillerine Türkiye'de de teşebbüs edilmesi, konunun çeşitli açılardan eleştirilmesine ve tartışılmasına vesile oldu.

Okuyucularımızın hatırlayacağı üzere, BİLİM ve TEKNİK, 4'üncü ve 10'uncu sayılarında, kalp nakli ve organ değiştirilmesi konusunu ele alan iki yazı yayınlamıştı. Bu sayımızda da, Türkiye'de ilk kalp naklini yapan Dr. Kemâl Bayezit ile bu konuda Bilim ve Teknik adına yapılmış bir konuşmayı bulacaksınız.

Bunun dışında ünlü bir bilim organı olan Scientific American Dergisi'nin Ekim 1968 sayısında kalp hastalıkları ve nakilleriyle ilgili olarak yayınlanmış bulunan bir yazının çevirisini de derleme halinde sunmaktayız.

Bundan bir yıl kadar önce 1967 yılı sonlarında 2 aralığı 3 aralığa bağlayan gece, dünya ajansları, Güney Afrika'da Groote Schuur Hastahanesinde Dr. Cristian Neetling Barnard'ın yönettiği bir ekibin ilk kalp nakli ameliyatına başladığını bildiriyordu. Sabaha karşı saat 2.15'de başlayan bu ameliyat 7.00'de sona erdiği zaman, Washansky adlı 55 yaşlarındaki bir kalp hastasının kalbi değiştirilmiş ve yerine 25 yaşlarındaki Denis Darvall adlı genç kızın kalbi takılmıştı.

Bu olay o tarihte bütün dünyada ve tıp âleminde bomba etkisi yarattı. Kalp nakilleri ebedi hayatın müjdecisi miydi? O tarihten bu yana bir yıldan fazla zaman geçti. Uluslararası haber ajanslarının ve Anadolu Ajansının 26 Kasım'da verdiği Newyork mahreçli bir habere göre dünyada yapılan kalp nakli ameliyatlarının sayısı 93'ü geçmişti. Bu 93 kişinin 48'i ölmüştü. Fakat 45 insanın başkasının kalbi ile yaşamakta oluşu, doktorlara yeni ameliyatlara girişmekte cesaret kaynağı teşkil ediyordu.

Dr. Kemal Bayezit ameliyatı hakkında bilgi veriyor.

TÜRKİYE'DE BİR ÖNCÜ : DR. BAYEZİT

Kemal Bayezit, Türkiye'de kalp nakli ameliyatları çığırını açıyor ve ülkemizde tıp alanında bir öncü oluyordu. Nitekim Dr. Bayezit'in açtığı yoldan, dört gün sonra, Doçent Dr. Siyami Ersek de geçmişti.

Yüksek İhtisas Hastahanesi'nin Kalp ve Göğüs Cerrahi Kliniği Şefi olan Dr. Kemâl Bayezit ile hastahane başhekimî Dr. Şemsi Özdişlek'in odasında görüştük.

Maviş Karagöz adlı ölüme mahkûm bir kalp hastasını kurtarmak üzere kalp nakli ameliyatı yapmaya karar veren ve bu kararı cerrahî teknik bakımdan başarıya ulaştıran Dr. Kemâl Bayezit, 38 yaşında karayağız bir tıp adamıdır. İlk anda sempati yaratmasını bilen Bayezit yaldızlı, şatafatlı davranışlardan kaçınan bir izlenim bırakıyor kişi üstünde.

Görüşmemizin başında, bazı çevrelerde ortaya atılan ve ameliyata gölge düşürücü nitelik taşıyan bazı iddialara cevap vermek gereğini duyarak şu cümleleri söylemekten kendisini alamadı :

«Yeni yapılan bu cerrahiye teşebbüs etmek bir hayli sinir sağlamlığını icab ettiriyor.

Aslında kalp cerrahisi bugünkü sahayaya geldikten sonra kalp nakli de varılan bu noktanın tabii bir sonucudur. Günlük çalışmalarımızda birçok kalp hastasına hiçbirşey yapamamanın devamlı olarak sıkıntısını çekiyoruz. Hekim olarak hastalara hiçbirşey yapamamak bizim için bir büyük sıkıntı sebebidir. Bu bakımdan dünyada kalp nakli ameliyatlarına başlanmasıyla açılan bu çığırda memleketimizdeki diğer cerrah arkadaşlar ve ekip ve ekipmanı tamam olan müesseseler gibi biz de gerekli bütün hazırlıklarımızı yapmıştık. Bu ameliyat bütün bu hazırlıkların tabii bir sonucudur. Hastahane-miz yalnız kalp nakli mevzuunda değil, karaciğer ve böbrek nakli konusunda da hazırlıklıdır.»

ÖLÜM NE ZAMAN KESİNLEŞİR ?

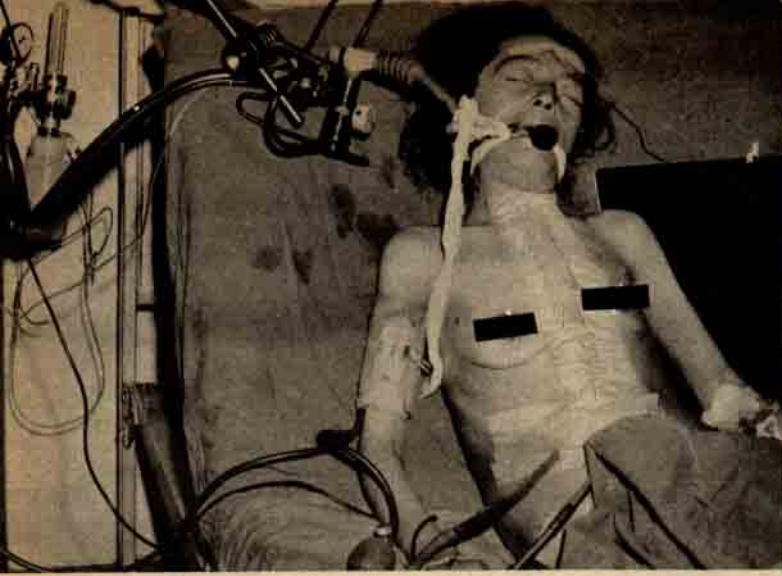
Dr. Beyazıt'ı bu sözleri söylemeye sevkeden neden, bazı çevrelerin verici Erdal Yıldırım'ın tam anlamıyla ölmeden kalbinin çıkarıldığı iddiasıydı. Çok etkisiz de olsa görüşme günü bir akşam gazetesinin bu konuda ortaya attığı iddia Bayezit'i üzmüş görünüyordu. Kendisine bu iddia karşısında, Erdal Yıldırım'ın öldüğünün nasıl tesbit olduğunu ve ölümün tanımını yapmasının mümkün olup olmadığını sorduk. Dr. Bayezit bu konuda şunları söyledi :

«— Bu ameliyatlarda vericinin beyin ve teneffüs sisteminin tamamen durmuş olması, de-veran sisteminin durmak üzere olması esastır. De-veran sisteminin de durduğu an bütün çabalar kalbin canlılığının kaybolmaması üzerine taksif olunur. Hastanın de-veran sistemi de iflas etmiştir. Fakat canlı olan (hayatiyeti bozulmamış olan) kalp durduktan sonra 10-15 dakikalık devre için henüz istifade edilebilir durumdadır. Bu 15 dakika içinde kalp de-veranın tesisiyle veya koruyucu solüsyonlarla yeniden beslenmeye başlanır.

Bizim vericinin solunum, kan de-veranı ve beyin sistemi tamamen iflas etmişti. Bu durum raporia da tesbit edilmiştir. Bu üç sistemin birden iflâsı ölüm demektir. Zaten bu üç sistemden herhangi birinin iflâsı halinde diğerleri de sırayla durur.»

«YENİ KALP NAKİLLERİ YAPILACAKTIR»

Dr. Bayezit'a bu nakil ameliyatının zamanını nasıl seçtiğini, neden daha önceki bir tarihte yapmadığını veya daha sonraki bir zamanı beklemediğini sorduğumuzda şu cevabı aldı :

Maviş Karagöz; Türki-ye'de başkasının kal- biyle 18 saat 8 dakika yaşayan Maviş Karagöz kanının pıhtılaşması önlenemediğinden öldü.

«— Ameliyatı şimdi yapmama iki nokta müessir oldu. Ekibin ve gerekli hazırlıkların tamamlanması ve cerrahi ekibin daha fazla antrene olmasını beklemek. Yeni bir donörün (vericinin) ancak şimdi bulunmuş olması. Alıcı olarak ilk hastamız 5 ay önce donör beklerken öldü. İkinci alıcı ise ancak bu zamana tesadüf etti.»

Dr. Bayezit bundan sonrası için nakillere devam edeceğini bildirirken şöyle diyordu :

«— Kalp nakli ameliyatı artık bir cerrahi tedavi olacaktır. Şunu da belirtmek isterim ki, bu ameliyatı yaparken iki kalp hastası da bir verici beklerken öldüler. Sıra beklerken ölenlerin sayısı, ameliyatta ölenlerden fazla olacaktır.»

Bundan sonra da kalbini değiştirmeyi talep edenler olacaktır. Şunu da belirtmek isterim ki, bu ameliyat bizim yaptığımız diğer açık kalp ameliyatlarından daha farklı ve zor değildir. Tabii her ameliyatın kendine has farklı ve zor olan tarafları yok değildir.»

COOLEY TEKNİĞİ

Dr. Bayezit bu ameliyatı Amerika'lı cerrah Dr. Cooley tekniğiyle yaptığını belirtmekte ve bu tekniği şöyle açıklamaktadır :

«—Şimdiye kadar 10 tane kalp nakletmiş olan Dr. Cooley'in 7 vak'ası yaşamaktadır. Yaptığı 8'inci nakil ameliyatında hastanın vücudu kalbi reddetmiş ve bunun üzerine ikinci defa kalbi değiştirmiştir. Bu hasta da bizim vak'amızda olduğu gibi, ameliyat sonrası komplikasyonundan ölmüştür.»

Barnard cronor perfizyonu yapar. Vericinin kalp damarını sun'i ufak bir akciğer makinesi aracılığıyla hem soğutur hem besler. Bir de atriyum (kulakçık) ların birleştirmesini yaparken vericinin sol kulakçığından bir parça çıkarır.

Cooley ise kalp damarını hiçbir şekilde çıkarıp akciğer makinesiyle besleme ve soğutma yapmaz. Sol kulakçığı birleştirirken akciğerden gelen toplar damarlar istikametinde H kesintisi yaparak kulakçığı açar ve birleştirmeyi bu şekilde yapar.»

MAVIŞ'İN ÖLÜM SEBEBİ

Dr. Bayezit kalbini değiştirdiği hastası Maviş Karagöz'ün ölüm sebebinin ne olduğu sorusunu da şöyle cevaplandırdı :

«Maviş Karagöz kalbinin üç kapağı ve adelesi bozuk olan bir hastaydı. Buna bağlı olarak hastanın akciğer ve karaciğerinde de bozukluklar husule gelmişti. Hastahanemizin kalp hastalıkları servisinde müşterek yaptığımız bir konsültasyon sonucunda kardiyovasküler Kalp Damar Cerrahisi Servisi'ne nakledilmişti. Maviş zaman zaman çok kritik anlar geçirirdi. Naklin yapılacağı güne kadar dahi yaşamış olması büyük şanstır. Üç kapakçık bozuk olduğu için kan deveranı bozuktu. Karaciğerdeki bozukluk sebebiyle kanın pıhtılaşması mekanizmasında ağır bir değişiklik meydana getirmiştir. Elimizdeki Laboratuvar muayeneleri hadisenin fibrinolitik-pıhtılaşma bozukluğu olduğunu göstermiştir. Süratle bu hadiseye mani olucu ilaçlar verilmiştir. Fakat gece saat 11 sıralarında kanın pıhtılaşmaya başladığı müşahade edilmiştir. Karaciğer bütün mekanizmayı idare eder. Karaciğeri sağlam olan kimselerde dahi bu durum gözükür. Bilhassa ciğer, dalak, prostat ameliyatları gibi müdahalelerden ve açık kalp ameliyatlarından sonra da olur. Elimizde önleyici, trasilol ve amino kaproik asit denilen ilaçlar vardır. Bu ilaçlar Maviş için de kullanıldı. Fibrinogen ve taze kan süratle hastaya verilmiş ve pıhtılaşma yavaş yavaş düzelmeye başlamıştı. Fakat kısa sürede fazla miktarda sitratlı (kanın şişe içinde pıhtılaşmadan durmasına yarar) kanın verilmiş

olması toksik tesir göstermiş ve etraf damarlarındaki deveranın bozulmasına yol açmış ve hastanın tansiyonu süratle düşmeye başlamıştır. Saat 12'de deveran durmuştu. Masajla tekrar çalıştırdık. Fakat 1'e 10 kala daha fazla yaşatmak mümkün olmadı ve öldü.»

AMELİYAT EDİLMESE YAŞAR MIYDI ?

İster istemez zihinlere takılan bir soru, «Acaba Maviş Karagöz'e kalp nakledilmeseydi eski kalbiyle daha bir süre yaşar mıydı?» oluyor. Dr. Bayezit bu soruyu da şöyle cevaplandırdı :

Maviş Karagöz'ün hasta kalbi ameliyattan sonra yıllarca hizmet ettiği gövdeden ayrıldı. Fotoğraf, hasta kalbi gösteriyor.

«— Her cerrahi müdahalenin riski vardır. En büyük cerrahi müdahale en büyük riski olan hastalığa yapılır. Cerrahi müdahale büyüdükçe hastanın hayatı için o kadar büyük tehlike vardır. Kaldı ki biz hergün birçok bu tip müdahale yapıyoruz. Bunlarda vefiyat vermemiz de mukadderdir. Kalbin rahatsızlığı giderilince karaciğerdeki bozukluklar da ortadan kalkar. Maviş Karagöz'ün de durumu çok ağırdı. Başka hiçbir şekilde tedavi şansı yoktu. Her an ölmesi mümkün bir hastaydı. Karaciğerinde ihtilâl olabileceğini düşünmüştük. Ameliyatın başlangıcında mekanizmayı düzeltici ilaçlardan vermeye başlamıştık. Eğer ihtilâl olmasaydı en uzun sürede yaşatmaya gayret sarfederdik.»

KALP NAKLİ NE SAĞLAMAKTADIR ?

Kalp nakillerinin ölümü ne ölçüde önleyebileceği ve eceli ne kadar geriye itebileceği sorusunu da Dr. Bayezit şöyle cevaplandırdı :

«İleride doku uyumsuzluğuna daha fazla hakim olabilecek ilaçlar bulduğumuz zaman daha rahatlıkla hasta seçimini genişletebiliriz. Şimdi bizim hastalar çok kısa sürede ölmesi mukadder olan kimselerden seçiliyor. Şu an için kalp nakliyle sürekli bir ömür uzatma sözkonusu olduğu için hastalar bu ameliyattan ölürse ömrünü kısaltmış olmalıym istiyoruz. Bu sebepten çok ağır hastalar, - ki bunlar 15-20 gün içerisinde öleceklerdir. - seçiyoruz. Ameliyat sonrası ihtilâtlar da ağır oluyor.»

DOKU UYUŞMAZLIĞI - KALBİN REDDİ

Dünyada kalp nakillerinin başarısını sınırlı tutan başlıca etken vücudun yeni kalbi reddetmesi bir başka deyimle doku uyumsuzluğudur. Dr. Bayezit bu konuda da şöyle demektedir :

«— Elimizde doku uyumsuzluğunu giderecek kortizon ve 6-Merkaptopürin derivelere arasında İmuran adlı bir ilaç var Bunun dozunu iyi ayarlamak suretiyle uzun süre hastaları hayatta tutmak mümkündür. Köpekler üzerindeki deneyler bunu göstermektedir. Köpeklerde bu ilaç kullanılmış ve bu köpeklerin bir sene sonra doğum dahi yapması mümkün olmuştur. Doku uyumsuzluğu bugün için bir nispette bu ilaçlarla giderilmektedir. Kanın beyaz hücrelerinin plazma gruplarının antijen rolü oynadığı ve bunlar için hususi ilaçların bulunabileceği umuluyor. Yakın bir gelecekte daha müessir ilaçlar bulunabilir. Ematoloji Laboratuvarımızda bu konu üzerinde çalışmalar devam ediyor.»

GÖĞÜS NAKLİ

Son zamanlarda kalp naklinin yanısıra göğsün tamamen nakledilebileceği konusunda bazı haberler yayınlamıştı. Dr. Bayezit bu konudaki soruyu da şöyle cevaplandırdı :

«— Bu bir ameliyat şeklidir. Nitekim Dr. Cooley buna benzer bir ameliyat yapmıştır. Cooley'in yaptığı ameliyatta hastanın akciğerinin atardamarı doğuştan yoktu. Bu hastanın kalbiyle akciğerlerini birlikte değiştirmişti.»

Doçent Dr. Siyami Ersek, öğrencisi Bayezit'tan dört gün sonra TÜRKİYE'deki ikinci kalp naklini yaptı. Ersek'in taktığı kalp de 38 saat 52 dakika çalıştıktan sonra durdu.

SON SÖZ

Türkiye'de artık kalp nakli ameliyatı dönemi açılmıştır. Dr. Bayezit ve Dr. Ersek bu yeni dönemin öncüleridirler. Nakil operasyonlarından sonra hastaların belirli bir süre yaşadıkları sonra ölmüş olmaları bu vadide umutları kırmamalıdır.

Nitekim Dr. Bayezit önümüzdeki günlerde kalp nakli için yeni haberler beklenebileceğini bildirdikten sonra sözlerini şöyle bitirmektedir :

«Ben bu işi cesaret meselesi olarak kabul etmiyorum. Operasyonun yüzde yüz başarılı olduğuna şahsen kanıyorum. Ameliyat sonrası ihtilâl her zaman olabilir. Bu bakımdan cerrahi sanatı tam olarak yerine getirdik.

Bundan sonra da kalp nakli için seçeceğim hasta en ağır durumda bulunanlardan biri olacaktır. Çünkü bu hastalar kalbleri değiştirilmediği takdirde beklerken öleceklerdir.

Cerrahi plântasyon tekniği halledilmiştir. Ameliyat sonrası safhasında reddedilmeyi önleyecek ilaçların etkisi arttığı takdirde daha hafif vakalara da el atmaya hak kazanmış olacağız.

Kanaatimce kalp nakli ameliyatları açık kalp ameliyatlarından daha farklı değildir.»

KALP

Hastalıkları Ve Tedavi Şekilleri

Dünyanın tanınmış bilim dergilerinden birisi olan Scientific American'ın ekim 1968 sayısında yayımlanan kalp hastalıkları ve tedavi yollarıyla ilgili bir yazıyı aşağıda sunuyoruz. Kalp nakillerinin de tedavi usulleri arasına girdiği günümüzde, kalp hastaları gelişmeleri ilgiyle izlemektedir. Bu yazıda kalp hastalıklarının ayrıntılı açıklamasını ve bu konuda merak ettiğiniz birçok hususları bulacaksınız.

KORONER (KALP ATAR DAMARI) HASTALIĞI AMELİYATLARI

Yazan : Donald B. EFFLER

Koroner arter (kalp atar damarı) hastalığının ameliyatla tedavisi üç ayrı kademede olmaktadır : 1 — Kalp adalesi için kan ikmali, 2 — Hasta atar damarın tamiri, 3 — Hasta kalbin tamiri.

Kalp transplantasyonu ile hayat kurtarma yolunda gösterilen gayret tıp ilminin son yıllarda modern insan sıhhati için en tehlikeli uzuv olan kalp hastalığı ile daha aktif bir mücadeleye girdiğini göstermektedir.

Bir zamanlar tehlikeli ve üstelik ehemmiyetsiz itibar edilen dış kalp masajları bugün polisler, bekçiler, ambulans görevlilerinin ve diğer ilk yardım personelinin normal işlerinden olmuştur. Kalp üzerinde ve atar damarlarda, bir nesil evvel herhangi